

Пријморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XIII ◊ БРОЈ 258. ◊ 10. АВГУСТ 1984.

ЦИЈЕНА 10 ДИНАРА

ПРОШIREНА СЛЕДНИЦА ОПШТИНСКОГ КОМИТЕТА САВЕЗА КОМУНИСТА

Чувати идејно-политичку и класну суштину организација

ИСТАКАО ЈЕ ВИДОЈЕ ЖАРКОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ЦК СК ЦРНЕ ГОРЕ

Предсједништво Општинског комитета Савеза комуниста, на сједници одржаној 27. јула, у чијем раду је учествовао и Видоје Жарковић, тада предсједник ЦК СК Црне Горе, разматрало је актуелну политичку и економску ситуацију у нашој општини. Кроз исцрпно уводно излагање секретара Предсједништва Владе Дулетића и врло саржанске дискусије Рада Грговића, Владимира Митровића, Душана Лижевића, Трипка Матовића, Миленка Шљиванчанина, Петка Митровића и других учесника овог скупа, дат је детаљан преглед друштвено-политичке и економске ситуације у нашој комуни, након чега је узео ријеч Видоје Жарковић и, између остalog, рекао:

— Може се са задовољством констатовати да је политичко-економска ситуација у будванској општини добра и стабилна. Такође су веома значајне оцјене које су ту дате да се у Будви стало на пут бесправној и ненамјенској градњи и да су знатно смањене појаве узурпације и неизаконитих радњи, почев од незаконитог промета земљишта па до ремећења јавног реда и мира. Кренули сте добрым путем и у погледу политике повезивања. Резултати овогодишње туристичке сезоне су, такође, охрабрујући. Највећи допринос овако позитивном развоју политичке и економске ситуације у овој општини дала је вишемесечна активност коју је водила организација СК у општини уз помоћ ЦК СК Црне Горе на рашишћавању нездравог стања у појединим организацијама Савеза комуниста и појединим институцијама политичког система у општини, и на јачању морално-политичког и акционог јединства свих организованих друштвених снага у општини.

Ништа није непожељније и опасније за стање у једној средини од нејединства међу руководећим људима и међу комунистима, од фракционашког и групацког рада и дјела ванја. Гдје до тога дође отвара се прдор за малограђанска схватања, за нерад, јавашлук, насртавље на друштвену имовину, за неред и безакоње. То сте све ви веома добро осјетили на свом искуству у недавној прошlosti. Међутим, добро је што су комунисти Будве имали снаге да то рашичiste, да учврсте јединство у својим редовима и да тако створе услове да се једнички и сложно окрену рјешавању друштвених проблема, што значи обнови, отклањање последица земљотреса и развоју туристичке привреде, а не да се баве сами собом, међусобним сvaјama и чаркама.

Против оживљавања реци дива прошlosti

Поучени искуством из недавне прошlosti треба и даље појачати будност и не дозволити никоме да оживљава рецидиве прошlosti, да сије раздор у ваше редове и да вас скреће с главних друштвених задатака: борбе за обнову, привредни развој и социјалистичко самоуправљање и да вас враћа на међу собне чарке и сваје. Против таквих покушаја, уколико их

има, а има их, треба да реагујете одлучно, не дозвољавајући да се они развију, да се ствари захуктају, па тек онда да се касно реагује. Она је то далеко теке рашичitи. Боље је, што би рекао народ, спријечити negličiti. Организација СК у будванској општини мора да буде посебно будна у односу на све то, јер овде постоје објективне основе за повећано дјеловање појединача и група с малограђанских, ситносопственичких и групно својинских позиција. Јер, под ручје Будве се у економском смислу развијало и развија изузетно брзо. Такав развој омогућен је огромним улагањима друштвене заједнице у саобраћају и другој инфраструктури и у развоју туризма. Међутим, многе од наших недограђености у систему, због нашег опортунизма због недосљедности у спровођењу закона или слабости у тим законима, омогућиле су у великом броју појединача да се преко ноћи обогате, али не на основу рада, него усљед преливања друштвене ренте у њихове приватне цепове. Таквим наглим богаћењем никако је скоројевићки слој ситних буржуја, који су по природи ствари, у духу свог друштвеног бића, носиоци малограђанске идеологи-

Видоје Жарковић

је и малограђанске свјести, а то значи носиоци непрincipijelnih понашања, половичности, оговарања, истичања своје личности и свога личног интереса у први план (а потпуног занемаривања друштвених интереса), локалisticke затворености, насртавља на друштвену својину и друштвене интересе. Такви појединачци настоје да разводне политики Савеза комуниста, да избришу све класне одлуке у тој политики, и тако расточен Савез комуниста претворе у свој инструмент. На сличан начин они теже да продру и у друге политичке институције нашега система и да их користе у своје сврхе. Они су врло осјетљиви када се нагази на њихов интерес и на њихову личност.

За савладавање ових отпора, тих ситносопственичких, ја бих рекао, ситибуржојаских и малограђанских,

најважније је да не дозволимо проријање тих схватања у редове Савеза комуниста, као и то да се, уколико дође до таквог пророда, брзо супротставимо томе и да као зеницу ока чувамо идејно по литичку и класну чистоту Савеза комуниста. Боље је да организације СК буду сасвиме од мањег броја лица која су на идејно-политичким основама марксизма, програма СК и која нису оптерећена ситносопственичким и малограђанским погледима.

И даље: треба да предузимате одлучне мјере за заштиту друштвене имовине и друштвених интереса, и то не само да их заштите од класичних видова насртавља кроз краје, пљачке и узурпације, већ да се заштите друштвени интереси и опемогући растакање друштвене имовине путем приливања друштве не ренте у приватне цепове усљед слабе пореске политike, неубирања пореза, дозвољавања да се на незаконит начин одвија приватна дјелатност и слично. Ви сте, де факто, у посљедње вријеме почели тако и да радите. И сами сте се увјерили, то се види из ваших излагања, који је било нереда, колико је било нереда, колико незакоња у вашој средини.

Да се друштвена имовина не претаче у приватне цепове

Мислим да треба да најасимо да се нигде Савез комуниста, па ни у Будви, не бори против тога да наши радни људи, личним радом, својим радом, у границама законских норматива и средstvima u личној својини, користе да би обезбиједили егзистенцију себи и својој по-

родици, да би повећали свој животни стандард. Ми такве људе сматрамо равноправним са онима у удруженом раду, јер они и јесу дио самоуправног организованог удружења рада. Они живе од свог рада часно и поштено као и они који раде у друштвенном сектору. Међутим, ми се боримо против тога да се друштвена имовина претаче у приватне цепове било којим путем, против тога да се на рачун друштвене имовине неки људи без рада, олако, преконоћ, обогаће. Не треба подвлачивати Савезу комуниста, па, кад се против тога боримо, приписивати да је он против личног рада са средstvima u личној својини грађана. То су двије различите ствари. Било би веома погрешно када би ви забранили билоком човјеку који хоће, тамо где је законом дозвољено, да отвори угоститељску радњу. Нека је он отвори, нека ради и нека зарађује према раду. Али, недопустиво би било да он, користећи друштвени ренту, путеве и другу комуналну инфраструктуру, реклами и пропаганду, све то добије на готово ништа не улажући, тако да се на лак начин, преконоћ, обогаћи. За годину двије постаје милијардер а онај у удруженом раду за читав радни вијек не може зарадити колико он за неколико година.

Зато морате још одлучије иницијативу са појеском политиком, да је учините праведном (како рекосте), може се и тако рећи, а ја бих рекао да је учините да она има своју социјалну функцију и економску, наравно. Даље, да сузбијете енергичније све појаве незаконитости, нерада, нереда, било да се то манифестије путем перегулисаног издавања соба или на било који други начин. Нека се издају собе, али на начин како је регулисани одлукама Скупштине општине. Ако неки општински органи неће да то савјесно раде — било то из незнавања, нестручности, неспособности или зато што су корумпирани, онда, другови, ту треба испитати ствари и без колебања их рашичistiti.

Слајкем се да се појеска политика и сви ови нормативи који се односе на приватну иницијативу у туризму и угоститељству треба синхронизовати у цијелој Републици, и тежијемо ка томе. Али, не треба се осјећати непријатно ако у неким стварима и предвијамо, поготово ако се ради о прописима.

За сузбијање малограђанског менталитета важно је да се обезбиједи развој самоуправних социјалистичких односа у организацијама удруженог рада у друштвеннем сектору, како би постале антипод малограђанској свјести, а не да и само буду плијен

У јулу је и на плажама било тешко доћи до мјеста: охрабрујући

(Наставак на 2. стр.)

ПРОШИРЕНА СЈЕДНИЦА ОПШТИНСКОГ КОМИТЕТА САВЕЗА КОМУНИСТА

(Наставак 1. стр.)

те свијести, дозвољавајући да она продре унутар њих. Мислим да има појава да, због неразвијених самоуправних односа у основним организацијама уздуженог рада доста су снажни ти групносајински и сопственостнички интереси. У том смислу треба да сагледате положај сезонских радника у угоститељству. Као как је стварни друштвено-економски положај тих људи? Нема ли елемената експлоатације тих људи? Ја не тврдим да има, већ само напомињем да би ви, као комунисти, морали да будете врло будни у том погледу и да објективно изанализирате стање и третијрате их равноправно па са стално упосленим.

Остварена је општепартијска дебата у СК

Како што знаете, ми смо на 13. сједници ЦК СКЈ отворили општепартијску дебату о остваривању руководеће улоге Савеза комуниста у овој етапи развоја наше револуције. Томе смо приступили, јер смо дубоко свјесни да ми садашње тешкоће у привреди и у развоју социјалистичког самоуправљања можемо успјешно савладати са мако имамо снажан и идејно-политички и акционо јединствен Савез комуниста Југославије. Без таквог Савеза комуниста наше ће се и економске и друштвене тешкоће повећавати. А у практици има доста појава које говоре о озбиљним слабостима у основним организацијама Савеза комуниста, што се негативно одражава на стање у тим срединама, а и у друштву у цјелини. Зато отварајуће општепартијске дебате треба да се у свакој општинској организацији СК, и у свакој основној организацији, искористи за што конкретније критичко и самокритичко сагледавање стања у дотичним срединама, у својим сопственим редовима и у Савезу комуниста у цјелини, и да се онда утврди конкретне мјере шта сами комунисти да ураде да се мијења стање у сопствене поје средине, и предложе мјере за мијењање стања у Централном комитету и СКЈ у цјелини. Те ће дебате, ако их будемо добро водили, још више открити бројне наше слабости с којима се сретамо. Ја зато нећу говорити о тим проблемима и слабостима у СК, јер ће то предстојеће расправе показати, него ћу нешто рећи само о једном проблему. Мислим да је наш основни проблем у Савезу комуниста слабо акционо јединство. Ми се брзо договоримо на састанцима шта би требало ради. Ту нема никаквих тешкоћа. Брзо се усвоје за кључци. Но, тешкоће настају када треба спровести у дјелу те закључке. Тако маса на ширих закључака остаје мртво слово на папиру. Комунисти се не изборе да се они спровode у дјело. Зато што смо недовољно јединствени и недовољно истрајни у акцији на остваривању онога што смо договорили, поново се.

Ријеч Видоја Жарковића

ко зна по који пут, враћамо на иста питања. И зато морамо ојачати акциону способност Савеза комуниста, његово јединство у акцији, кроз праксу. Треба да утврдимо који су узроци зашто смо нејединствени и неефикасни у акцији. Мислим да тих узроцима има више и они су различити од средине до средине, али, указао бих на два који су, мање-више, карактеристични за све наше средине, па и за Будву. Први је у томе што је начин рада основних организација СК неусклађен с развојем самоуправних социјалистичких производних односа. Наиме, многе наше основне организације сматрају да је најважније заузети ставове и да се главна активност исцрпује на томе да се припреми и одржи састанак. Послије тога као да се очекује да неко други треба ставове да спровodi. Међутим, тек онда што комунисте настаје велики посао — борба за спровођење ставова. То је оно што нам недостаје.

Други проблем који смета јединству акције у Савезу комуниста је сам његов састав. У Савезу комуниста нашао се један број малограђа на оптеретио његове редове и постало му баласт. Тог дијела чланства се треба растерети и Савез комуниста омасовити младим, здравим снагама. Али, пријем у СК не треба вршити кампањски.

Обнови старог града посвети већу пажњу

Друг Жарковић је говорио о охрабрујућим подацима о броју поћења домаћих и страних туриста на будванском ривијери и девизном приливу, наглашавајући да нема сумње да се туризам на овом дијелу наше обале развија све успјешније, наводећи као примјер туристичко насеље на Словенској плажи како се једна велика инвестиција може брзо завршити и укључити у промет.

Говорећи о презадужености наше Републике инокредитима и преоптерећености курсним разликама, Жарковић је указао на могућности повећања девизног прилива, чиме би се створиле позитивне курсне разлике и тиме знатно ублажио проблем, за што је највећа шанса туризам. Међутим, садашњим стањем девизног прилива не можемо бити задовољни, па стога треба преиспитати шта се догађа с девизама које улазе у земљу, како би се спriјечило њихово одливавање у ватре цепове.

Говорећи о обнови споменика културе и Старог града, Видоје Жарковић је нагласио да се на овим пословима мора брже радити и ефикасније користити расположива средства не дозвољавајући да се она употребљавају за друге сврхе. Социјално-класној демократији обнове Старог града треба посветити већу пажњу и у први план ставити друштвене интересе. Стара Будва је, за разлику од других сличних градова, специфичан град. Недопустиво би било да друштво уложи толика средства а да се послије један мали број људи бави рентијерством и на рачун тога богати. У том случају неоправдана би била друштвена улагања. Постоји више могућности да се овде заштити друштвени интерес. Не треба се либити ни од експропријације. Све оне површине за које се оцијени да се могу претворити у друштвене просторе за потребе угостиће и пословне просторе треба, уз правичну накнаду, експропријисати. При томе, паравно, треба водити рачуна да нико не буде оштећен. Не смије се дозволити да

нико ко добије стан у Старом граду задржи друштвени стан којим сада располаже. На овом питању полаже се испит комунистичке зрелости и при вржености социјализму.

Наше тешкоће јесу велике, али ми нећемо бацити кошље у троје

Жарковић је говорио и о привредно-економским тешкоћама и о активностима спољњег и унутрашњег непријатеља у вези с тим. Појачане су критике на рачун нашег самоуправног социјалистичког система. Имамо двије врсте критичара — добронајерних и злонамјерних. Ови други хоће да прикажу само управни систем као основни узрок тешкоћама, па сваку слабост настоје да искористе за остваривање својих циљева. Многе основне организације СК нијесу у стању да разлуче добронајерне од злонамјерних критичара, па се често, због небудности према овој другој врсти критичара, додати да им стављамо своје институције на располагање.

Наше тешкоће, рекао је на крају свог излагања Видоје

БРИГАДА „ВУКИЦА МИТРОВИЋ ШУЊА“ ОТПУТОВАЛА НА САВЕЗНУ РАДНУ АКЦИЈУ

Омладинска радна бригада „Вукица Митровић Шуња“ отпутовала је 4. августа на савезну радну акцију Словеначке Горице 84. Бригада броји 40 омладинаца. Прије одласка акцијаши су положили цвијеће на бисте народних хероја Вукице Митровић и Ника Анђијуса.

У организацији бригаде, како нам је рекао председник ОК ССО Станко Асановић, велику помоћ пружиле су радне организације с подручја наше општине, а посебно ООУР Туристичко насеље „Словенска плажа“, која је, поред материјалне помоћи, упутила на акцију десет бригадиста. Материјалну помоћ дали су и „Монтенегроекспрес“, „Хотели Бечићка плажа“, „Хотели „Свети Стефан“, Скупштина општине и друштвено-политичке организације Будве.

је Жарковић, јесу велике, али ми нећемо бацити кошље у троје.

УЗ 40-ГОДИШЊИЦУ ПРВЕ БОКЕЉСКЕ БРИГАДЕ

Плотуни на Голи врх

(ИЗ КЊИГЕ „ЛЕДЕНИЦЕ“ АУТОРА ЈОВА МИХАЉЕВИЋА)

ната по оруђу. Значи, артиљеријсма овог дивизиона стављено је тог дана укупно 240 граната. То није било мало — рачунао је за себе Јоко — „само ако буду погађајеши циљ“.

Енглески мајор стигао је на положај с два теретна возила — једно је вукао чешири тешка митраљеза, а друго два противтенковска топа. Кад је упитао Јока где би требало да поставе ова оруђа, Јоко му је показао на карти једну косу западно од касарне Гркавац. Мајор је погледао карту, завртио главом и упитао где су положаји партизана. Јоко му је поново показао на карти, а мајор је поново сумњавао завртио главом. Али, није се одупирао. „Ол рајт“ — додао је и издао наређење за почиједање положаја који је предложио Борета. До поло-

јаја је требало прећи још неколико стотина метара и то тереном дјелимично видљивим за Њемце из касарне. Јока, тог неустрашивог и храброг борца из Прве пролетерске, просто је збуњивала храброст мајора енглеске војске. Од преводиоца је сазнао да је ожилак на мајоровом образу успомена са ратишта Африке.

Оруђа су постављена како је договорено и из њих је брзо прокуљала ватра. Свјетлени месец из митраљеза лежјели су у споновима на пушкарнице касарне. У међувремену, Јоко је примијетио како је на неколико десетина метара застала група Њемаца, шуњајући се кроз грмље, с намјером да их ухвате живе, јер су он и енглески мајор ишли без заштите. Бруда паја која је услиједила из аутоматског оружја према утвр

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакциони колегијум. Главни и одговорни уредник: Владислав Стапишић. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-194 — Број жијоро-рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарска радна организација „Обод“ — Цетиње — Претпилата: годишња 350 дин.; за иностранство 10 долара. — Рукописи се не враћају

„Та четвртина бојевог комплета износи двадесет гра

ЗАБИЉЕЖЕНО НА СЛОВЕНСКОЈ ПЛАЖИ

Живо у сваком кутку

И ови град на Словенској плажи најживље је место на нашој ривијери. Још средином јула све сопе биле су заузете

ВИШЕ ШВЕЂАНА
НЕГО ЊЕМАЦА

— Туристичко насеље „Словенска плажа“ са 2500 кревета први пут је било посечено до посљедњег мјеста 11. јула, а оваква попуњеност очекује се до краја августа — рекао нам је шеф продаје Божо Шојранац. — Најброжнији су гости из Шведске — по 600 дневно, затим Западни Њемци, којих у просјеку има преко 500, остало су Холанђани, Данци, Французи и Италијани, Југословена је дневно између двије и три стотине.

Почетком августа очекује се већи број Италијана, који ће по бројности узети пријмат Швеђанима.

Цијена пансиона у овом атрактивном насељу је 1500 динара за Југословене, а полу-пансион у двокреветним собама стаје 1200 динара.

углавном гостима из иностранства. Тако ће, кажу сми који су задужени за смјештај туриста, бити све до краја овог мјесеца. Живо је преко цијелог дана, а у вечерњим часовима гости и посјетиоци прекриле простор између Трга Чемпresa и шеталишта уз плажу. Разговори се воде на више језика. Препуне су кафане, ресторани, продавнице... Осим оних који су станују наилазе гости који одмарaju у другим хотелима, одмаралиштима, домаћој радиности, аутокамповима. Сви који бораве на будванској ривијери или су само у пролазу, желе да виде новогизрађени туристички град који је страним туристима продају још с макете. Разгледају (и купују) робу у продавницама, посјећују угоститељске објекте, застaju пред штафелажима сликара који су под отвореним небом изложили своје слике. Многи застану да би добили портрет који кошта од 1000 до 2000 динара, зависно од тога у којој се техники ради.

Масовна посјета чини да ванпансионарски промет у објектима овог насеља буде веома добар. Како је недавно истакао представник „Словенске плаже“, дневно се у ванпансионарском инкасира 2,5 милиона динара. То је промет који се рапчун добром.

— Цијене су приступачне, па је зато промет добар. Примјера ради доручак код

нас стаје 160 динара, цијена пића не разликује се од оне у локалима ван нашеј насеље у приватном власништву. Највише долазе Скандинавци који су веома добри потрошачи. Породица Андерсон из Норвешке редована је гост овог објекта — дневно троше од 3500 — 4000 динара. Радимо до један час, а госте забавља дуо гитара Дамир и Зоран. Увече је све пуно и сто треба резервисати. Током дана продамо пића за око 60.000 динара, каже нам Милорад Страхића који ради у кафесторану „Чемпрес“.

Живо је и другдје, у Националном и Приморском ресторани, где се спрема разноврсна и врло укусна храна. Такође је веома добро посјећен и Рибљи ресторани.

— Свеже рибе има увијек. Највише се траже постријка, ципол, зубатац, гоф,

лигња. Обилна порција (250 грама) стаје од 350 до 425 динара, литар вина 330, пливо 90, сокови 60, жестока пића 65 динара. Гости су због задовољни храном и услугом, а ми добри прометом, — каже шеф сале у Рибљем ресторану Радивоје Лабовић.

Завирили смо и у друге објекте. Такозвани „бутик“ где се продаје кожна гардероба и друга одјећа за лето и јесен, препуна је у вечерњим часовима. Кажу да се, иначе, скупа роба доста продаје — Скандинавци мисле на јесен и зиму и купују она што им се свиђа. Без предаха се ради и у продавници прехрамбене робе, где има и оних артикала који се тешко налазе у продавницама у граду. Цијене су нешто веће, али људи купују. Највише кафу, чоколаде и остала дефицитарне артикле.

Преко дана је на обали неописива гужва. Изванредан промет биљеже они који издају гостима реквизите за воду и спортске терене унутар насеља. А цијене су папрнене. Сат једрења на дасци кошта 400 динара, за школу једрења од шест часова плаћа се 6000, изнајмљивање педалина на час стаје 400, чамца са веслома 300, с мотором 600, сандолије 400 динара. Закуп за цијан је такође могућ, али онда треба дубље завући руку у цеп.

У вечерњим часовима, док с терасе „Ронда“ допиру звуци забавне музике, на тениским теренима се под рефлекторима води жестока борба за сваки гем. Допире тиха пјесма из калета, са шеталишта и балкона. Град живи интензивно свој туристички живот.

С Греговић

ћењу, збунила је Њемце и они су се дали у бјекство. Вјероватно су помислили да су они привукли ватру из митраљеza.

Мајор је поново упитао Јока за циљ који би требало да гађају. Затим је радио везом дао дивизону координате Голог врха. Али, додао је, да, ипак, немају довољно муниције којом би могли да униште утврђење.

На положају се тог тренутка појавила мајка Марка Станишића, борац Првог батаљона Бокељске бригаде, но сећи флашу од два литра лозоваче. Јоко је понудио мајора. Он је неколико пута „повукао“, сваки пут говорећи: „Вери гуд!“. Није прошло ни десет минута, а мајорово расположење постало је друкчије. Хладноћа и влага које су се пробијале до костију као да су настале, као да је наједном дунуо ѡуго. Јоко је то искористио, па му је кроз шалу добавио:

— Е, како да вјерујем у то да војска једне велике империје нема муниције да ликвидира једно овакво упориште! А што бисте ви рекли нама, партизанима, који смо без икаквих топова и граната уништили на стотине таквих утврђења?

Мајор је пришао радио-станици и почeo да издаје команде. Око утврђења на Голом врху гранате су почееле да експлодирају једна за другом. Неколико их је пало у непосредној близини бункера који су већ били заузели борци бригаде. Јоко је одмах обавијестио мајора да гранате падају међу његово боре. Помислио је, уз то, да можда није каква саботажа.

Мајор је повишеним тоном говорио преко радио везе.

Брзом паљбом почело је да дејствује свих дванаест оруђа. Гранате су напростије систизле једна другу и парале ма гличасто небо, а Голи врх подрхтавао је и димио. Дим се толико распирио да се у почетку није могло разазнавати колико је граната погађају до циља, али, убрзо по престанку ураганске ватре, борци Првог батаљона савладали су и ово њемачко упориште.

Остатак ракије из флаше бабе Стане испијали су мајор, Јоко и остали који су се ту затекли, уз осмијех, шалу и задовољство што је дејство артељерије овог пута било тако ефикасно.

У јуришнима на Голом врху пао је и храбри бомбаш Првог батаљона Андрија Божов Илић, родом из око лине Леденица. Јуришајући међу првима, успио је да убаци неколико бомби у њемачке ровове, и тада је био тешко рањен. Непријатељска граната експлодирајао је поред њега и распарала му дио труха, али он тада није клонуо. С једном руком на отвореној рани, другом је активирао и посљедњу бомбу. Поново је био погођен рапalom. Ово није био први пут да се Андрија истакао у јуришу. Мишо Ђуковић, командир чете, каже да је он био један од најхрабријих бораца у читавом батаљону. Када је пошао у партизане, сјећа се Дара Лазовић, родом из Леденица, како је његова мајка Новка, поносна и храбра Црногорка, испратила свог сина у бригаду: „Иако си ми јединиц, иди сине, с друговима. Иди, макар и погину. Више волим и то него да си пошао с издајничима народа“.

Да подсјетимо: стручњаци које је ангажовала радио организација „Црногор-

ско приморје“, дуго су трагали на нашој ривијери за снабдијевање водом. Послије дosta труда пронађена је најбоља варивјанта — Скадарско језеро. Базен највећег језера у нашој земљи има квалитетну воду која може да се без већег тешкоћа доведе до Сутомора, а да се потом развезде дуж приморја. Сви водоводи могу се уклонити у „систему“ како је назван овај који егзистира на папиру. Истина, било је по-

требно дosta новца, али ка да је вода у питију — а она је лимитирајући фактор развоја овог региона — нема се што оклијевати. Птило се, на жалост, парицијалним решењима која нико није дала жељене резултате. која су стручњаци кажују коштала много више него да се градио регионални водовод.

Накнадна памет је увијек — скупа

С Греговић

„Систем снова“ остао на — папиру

У ових врелих дана љега када на нашој ривијери борави преко 40.000 туриста (на цијелом Црногорском приморју и преко 150.000), што далеко надмашије прошлогодишњу посјету, има и жеђи. Стога се о води увекли прича и међу гостима, али и на званичним скуповима у нашој и осталим општинама Црногорског приморја.

У Будви, центру туризма на црногорској обали, изградњом нових хотела, посебно „Словенске плаже“ потрошња се повећала, па ће ускоро бити потребне нове количине воде. У Петровацу на Мору домаћинства су два сата дневно без воде. У насељу Маинићи—Радапољи и више.

И док се о води прича дуж Црногорског приморја, из Тивта стиже вијест да је Општинска конференција ССРН дала предлог за укидање Радне организације за регионални водовод „Црногорско приморје“. Разлог: све општине овог региона су пришле парцијалним решењима, па ова радна организација постоји само на папиру.

Да подсјетимо: стручњаци које је издајничима народа“.

Гости, то је одавно познато, осим мора и сунца, хоће и добру забаву. Они, истине подоста кошта, али је дно понуде и исплати се. Организовали смо и занимљиву приредбу на Видиковцу коју смо назвали „Будванска фешта“. У програму су учествовали Шабан Бајрамовић, Денис-Денис, Лиђија Кодрић, Дорис Драговић, групе „Макадам“, „Мјэр“, „Генерација 5“. КУД „Кањош“, глумци, имитатори, хумористи... Било је изненађења за госте. Са сличним приредбама настављамо и овог мјесеца — рекао нам је Ђуро Радановић, директор ООУР „Авала“.

С. Греговић

У „Авали“ забаве на претек

У ООУР „Авала“ овог љета велику пажњу поклањају културно-забавном животу. Атрактивни програми у ресторанима „Хаваји“ и „Видиковац“ привлаче велики број гостију. До сада су организоване приредбе: избор „Мис Јадрана“, шоу европских пlesнici парова, концерти група „Аска“, „Дбоје“, „Електрични оргазам“, „Сребрна крила“, „Генерација 5“.

— Гости, то је одавно познато, осим мора и сунца, хоће и добру забаву. Они, истине подоста кошта, али је дно понуде и исплати се. Организовали смо и занимљиву приредбу на Видиковцу коју смо назвали „Будванска фешта“. У програму су учествовали Шабан Бајрамовић, Денис-Денис, Лиђија Кодрић, Дорис Драговић, групе „Макадам“, „Мјэр“, „Генерација 5“. КУД „Кањош“, глумци, имитатори, хумористи... Било је изненађења за госте. Са сличним приредбама настављамо и овог мјесеца — рекао нам је Ђуро Радановић, директор ООУР „Авала“.

С. Греговић

Нови радови на обнови старе Будве

Корак у обнови старе Будве је из дана у дан све дужи. У току је санација друге фазе бедема — оних окренутих према град

ЦИТАДЕЛА — АКВАРИЈУМ?

Цитадела, тврђава у Старом граду, којој пројектом обнове није одређена намјена, највероватније ће постати — велики акваријум.

Стручњаци који су радили урбанистички пројекти нису утврдили њамјену Цитадели. Остављено је да се „пронађе најбоље решење“. Ми смо дошли на идеју да ту направимо велики акваријум са помоћним базенима, лабораторијом и другим садржајима. Акваријум ће бити атракција за туристе (у њему ће се настаниле разне врсте риба), служио ће научници, а у близини ће бити и мањи угоститељски објекат, рекао нам је архитекта Јовица Зеновић, који разрађује ову идеју. Он је заједно са академиком, професором др Радославом Анђусом посетио Хамбург где су са стручњацима Океанографског института разговарали о остварењу ове идеје. Њемачки стручњаци изразили су спремност да помогну њену реализацију да касније сарађују у послу.

Још увијек је све то идеја коју разрађујемо. Уколико се она прихвати и пронађују средства, сачинио ће се програм који ће током обнове Старог града био реализован, рекао је Зеновић.

Г.

ЈОШ ЈЕДНОМ О ТЕЛЕФОНИМА

Искра није кривац

Поводом телефонских загушења, која су овог љета на нашој ривијери толико изражена, у нашу редакцију недавно је дошао директор филијале љубљанској „Искракомерци“, Радомир Вукчевић. Он је упознат са сложеном ситуацијом на ПТТ везама овог љета, посебно с лошим стањем у Будви одакле је везу са свим јетом тешко успоставити.

— „Искра“, међутим нема с тим везе. Будванска централа је набављена од другог производа. Уз то сматрам да није у реду да се телефонске централе саобраћајно димензионишту у

ској луци и острву Свети Никола. И тај посао повјерен је неимарима „Геосонде“ који су успјешно обновили дио бедема који „гледају“ на „Авалу“ и „Могрен“. Нови посао, тежак 200 милиона динара, треба да се заврши на касније до краја пролећа. Остаје да се обави санација бедема испод Цитаделе, што је и најкрупнији залогај у овом сложеном послу. Њиховој обнови приступиће се идуће године.

Ових дана почиње један од виталних послова из враћању живота старој Будви — изградња инфраструктуре унутар градских бедема. Овај сложен и одговоран посао, који ће kosteni 260 милиона динара, повјерен је грађевинским организацијама „Илатеграл“ из Суботице и „Новоградњи“ из Будве. Рок за његово завршење је шест мјесеци, и од тога зависи почетак радова на обнови 184 објекта у старој Будви у које треба да се врате њени житељи и у којима ће постојати разноврсни садржаји намење-

њени обогаћивању и проширивању туристичке понуде „Љепотице југа“.

Послије седам мјесеци кашњења напокон су завршени и организацији „Стари град“ предати на употребу пројекти зграда у старој Будви.

У организацији „Стари град“ кажу да је отворен поступак за израду пројекта за обнову манастира: Пресквица, Режевића, Подластве, Подмаина и Подострога. Израда пројекта за ревитализацију манастира Дуљево и Станјевићи остављена је за касније. Тренутно је најактуелнија обнова манастира Грађиште у Буљарици за чију се санацију пројекти бесплатни радили стручњаци Завода за заштиту споменика културе Србије. Од расположивости представа у Републичком фонду за обнову пострадалог подручја зависи када ће почети радови на враћању у живот овог значајног споменика средњовјековног сликарства.

Д.

Антика чека паре

Завршена је адаптација старе „Авале“, саграђене још 1938. године, којом почиње савремени туризам на будванској ривијери.

Већ овог мјесеца њену универзалну дворану, галерије, барове, терасе и друге пунктове могу да обилазе гости.

Ово је новинарима сачопштено недавно на конференцији за штампу ко-

јој су, поред представника инвеститора, присуствовали и представници саражевског „Шипада“, извођача радова.

Антички локалитет који се пружа на већем простору, а који је у склопу новог комплекса „Авала — Могрен“ сачекаје боље дане. За уређење мозаика из римског периода, камених гробница и „топлане“ из које се у давна времена загријавао објекат који је ту настало потребно је времена и — паре. Како су истакли представници „Авале“. Завод за заштиту споменика културе СР Црне Горе сачинио је пројекат обнове и стављања у функцију античког локалитета.

Међутим, очекује се ревизија пројекта (тај посао ће урадити стручна комисија и новац — преко 20 милиона динара). Та средства треба заједнички да обезбедије Радна организација „Стари град“, која се бави обновом овог јединственог урбаног језгра иза чијих зидина се налази антички локалитет пронађен још приликом копања темеља „Авале“, а сасвим је истражен највећи земљотреса, када је екипа археолога радила на откривању чувене античке некрополе.

С. Г.

Ријеч-двије с „закону песнице“

Већ се чуло да је инспектор Управе друштвених прихода, Зоран Савић, због повреда које су му нанијели Мицори из Буљарице док се налазио на службеном послу, завршио у болници. Разљуени или ко зна због чега револтирани Мицори су му нанијели такве тешке озљеде да је инспектор добио потрес мозга!

Надлежни органи, у шта немамо потребе да сумњамо, овај својеврстан преседан у понашањима појединача ће исписати и стим у вези дати своју ријеч.

Ипак, са свим тим у вези, треба поставити питање: Ко, како, зашто и са којим правом употребљава „закон песнице“? Подсјетимо се: у Будви је, и то не тако давно, за радним столом нападнут и озлијеђен најдговорнији радник урбанистичке службе Скупштине општине. Нови „примјер“: ко то себи даје право да на инспекторе пушта бучаке?

Радни људи и грађани са правом питају: ко су сиљни и кабадаји који „кроје“ по своме и за које не важе законске и установне норме самоуправног друштва?

Збиља би требало рећи

ко су и шта су, а то колико је њихово ИМ нека то сачувају за породично стабло, а други ће га поштовати колико они буду поштовали друге. Јер, не каже наш народ узалуд: „Колико ти мене, толико ја тебе“.

Д. Н.

ПЛАКАТИ

Фасаде зграда и стакла на самопослугама и продавницама од Будве

до Петровца прекривени су разнобојним плакатима и којекаквим папирајма исписаним — шкрабописима. Преко њих се грађанима и туристима нуде забава и разонода, позивају се на сајтлике или нека „чуда невиђена“. Свак лијепији гдје стиши и према сопственом нахочењу, не обазирују се што то оставља ружну слику на пролазнике и госте наших љетовалишта.

Ружно ових дана изгледају и фасаде зграда и излози. Шаренило на све стране, а, што је најгоре, огласи, афиши и други силини „медији“ јавног комуникара, тако су често прилијењени да ће требати поприлично воде и детерцента, а, ботами, и снаге да се ти трагови уклоне. И, што је најгоре, све то као да никоме не смеша!

Ево зато два предлога да се и у томе заведе колико толико реда. Треба, наиме, донијети одлуку да се плакати убудуће тако не могу лијепити. За то су намијењени панои, па ко хоће да се рекламира нека их уради и постави на за то одређенаја мјеста. Да би се то спровело у живот, требало би да се зна ко је за тај посао одговоран. Може то да буде Културни центар, Туристички савез или Туристичко друштво, свеједно. У резерви би требало имати неколико десетина паноа — да се изнајмују. И, што је најважније, постигло би се да нам зграде, самопослуге и продавнице, а тиме и насељена мјеста, буду уређенија и изгледнија.

Н. Д.

У хотелу „Парк“ мјеста ће бити тек у септембру

Њетовање у Будви за Југословене није јефтино. У хотелима „Монтенегро-туриста“ цијене пансиона крећу се од 1500 у новоотвореном туристичком насељу на „Словенској плажи“ до 3500 динара у хотелу „Авала“.

У овим хотелима мало је Југословена — у њима се претежно одмарaju странци. Један од најјефтинијих на будванској ривијери је хотел „Парк“.

— Ми радимо у саставу Заједнице за одмор и рекреацију радника Београда. Наши објекти налазе се од Чања до Ровиња, а један број и у континенталном дијелу земље. Имамо двадесет и шест хотела. Сви су „Б“ категорије. Капацитет им је 7.000 кревета. У њима ће се свог љета одмарати 140.000 радника — рекао нам је Миливоје Милашевић, директор хотела „Парк“.

Од Милашевића смо сазнали да су хотели на Црногорском приморју најтраженији, тако да мјесто у њима у главној туристичкој сезони представља згодитак. Тек у септембру биће слободних мјеста у хотелу „Парк“, одмаралишту „Петко Милевић“ у Бечићима и „Бисерној“ у Чању.

Пансион у овим одмаралиштима у јулу и августу стаје од 650 до 800 динара. Гости који не користе пансион могу добити ручак за 300, вечеру за 270, а доручак за 120 динара. У киоску хотела „Парк“ лепиња са десет ћевапчића, пљескавицом или крме надлом стаје свега 100 динара. У „Парку“ кафа стаје 40, жестока кратка пића су као и разни сокови по 50, пиво 70, а литар вина 250 динара.

П. С.

ТРЕБА ИЗДРЖАТИ

Туристичка жетва је од Јаза до Буљарице у фази пуне захуктности. Ријека туриста, која већ двадесетак дана не престано тече према мору и пјешчаним плажама, не јењава. Пуни су хотели, ауто кампови, одмаралишта и до мања радиност. Ипак, слободно место се нађе за већину оних који су будванску ривијеру иза брали за циљ свог путовања.

Како ће такозвана туристичка еуфорија трајати и у августу, умјесна је порука коју нам гости ових дана упућују. Једноставно кажу: — Издржите!

Свесни су, наиме, да туристичко привређивање није ни мало лак посао, али када такве поруке долазе од рудара или ратара, који такође, бију битку за економску стабилизацију као и туристички посленици, оне имају и своју посебну тежњу. Треба, значи, истрајати да девизна жетва буде што је могуће уноснија, да се дугови чим прије врате и сви заједно станемо на сопствене ноге.

Туристи нам упућују и друге поруке. Љуте се, наиме, што им издаваоци приватних соба наплаћују више од објекта лодањених цијена. Љуте се и због тога што им се закида на порцијама или им се више наплаћује за сок, кафу или сендвич. Смета им нељубазан однос трговца, поштара и других учесника туристичког привређивања.

Било би добро када би се све те њихове примједбе љутве и опаске на наша понашања према њима сабрале и у зимским мјесецима се проучиле, па да се договоримо да их идуће сезону нећemo поновити. Тиме бисмо потврдили да нам је сваки гост добродошао и да жарко желимо да нам се опет врати.

Д. Н.

ПРЕДУХИТРИО ГА

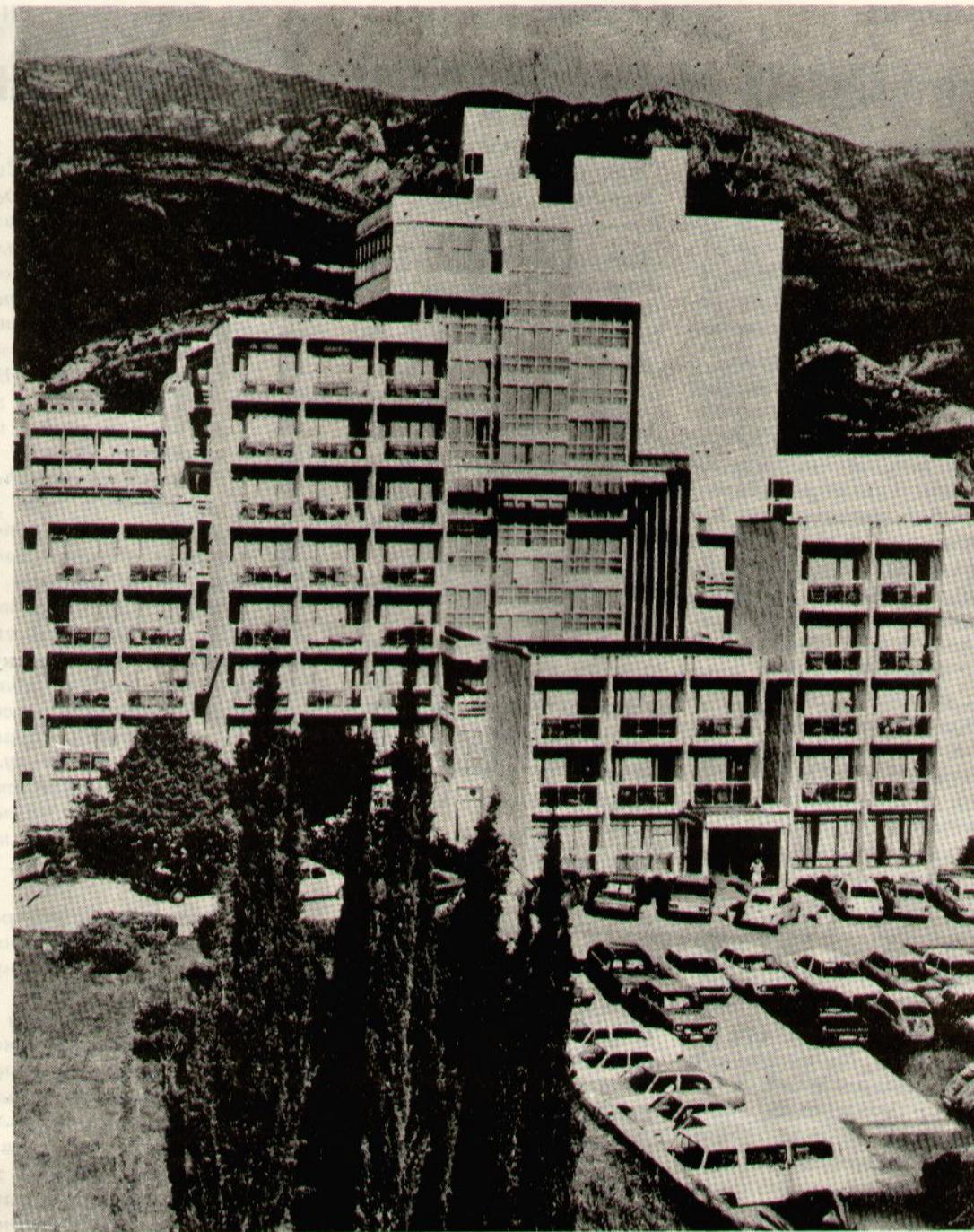
Једне вечери чувени пијаниста Артур Рубинштајн и импресарио Мајк Голдшмит возили су се у истом таксију. Изненада се шофер окрете Рубинштајну:

— Препознао сам вас, господине! Знам, ви сте чувени музичар!

— Да, у праву сте, ја сам Артур Рубинштајн.

Касније га Голдшмит упита због чега није пустио шофера да погађа.

— Зато — уздахну Рубинштајн — што сваки пут кад тако урадим чујем да сам Леополд Стоковски.

Хотел „Монтенегро“ у Бечићима

Школа претворена у љетовалиште

Треће љето узастопно ученици основних школа из Краљева проводе одмор у Будви. Центар за одмор и рекреацију „Раде Вилотијевић“ преко љета зајупљује већи дио просторија Основне школе „Стјепан Митров Љубишић“, а млади из Будве одлазе преко зиме на планину Гоч у близини Краљева.

За ово љето закупину смо платили 170 старих милиона динара — рекао нам је Драган Миловановић, управник од маралишта у Будви.

Цијена за тринест дана боравка у Будви стаје 6300 динара по ученику, укључујући у тај износ и превоз. Међутим, одмор већине дјеце дотира Центар, зависно од имовног стања ученика. Тако ће највећи број малишана платити за љетовање по 1260, односно по 1575, 2835, 3780, 4410, 5040 и 5670 динара.

У смјени до 25. јула љетовала су дјеца из пет сеоских основних школа с подручја Краљева: „Петар Николић“ из села Самаило, „Бошко Буха“ из Богоотовца, „Слободан Пенезин-Крчин“ из Рочевића, „Олга Милутиновић“ из

Годачице и „14. октобар“ из Врбе.

У пет смјена у Будви ће љетовати 1500 ученика. Шеснаест школских ученица ове школе млади Краљевчани су претворили у лијепе и простране спа ваонице у којима су на спратовима постављени кревети. Храну спремају у школској кухињи и сви могу да једу у једној смјени.

Првог дана, када смје на дође организује се „Вече упознавања“. Другог дана бира се „Први глас љетовалишта“ — да се зна ко најљепше пјева. Треће вечери бира се најбољи рецитатор, а сљедеће диско-играч. Онда је на реду „Шаљиво вече“. Једа најесте вечери организују програмом од најбољих тачака из претходних вечери под називом „Макси вече“. Дванаестог дана, када је у смјени најтужније, организује се „Опроштајно вече“.

— Волјела бих да нема краја љетовању у Будви. На мору сам први пут. Заиста много је љепше не го што сам заминшила. Надам се да ћу и сљедећег љета бити овде —

рекла нам је тринестогодишња ученица Јиљана Радовановић.

Петнаестогодишња Жана Ковинић на мору је трећи пут. — Увијек идем са школом. С друговима и другарicom је најљепше — склапам познанства и с вршњацима из Будве. У друштву није досадно. Петнаестогодишњи ученици Радици Лекић ово је први додир с морем на Словенској плажи.

Иако сам раније научила да пливам у нашој речици Дубочици, у мору је пливати далеко љепше.

Филипу Барлову, дванаестогодишњем дјечаку, пети је или шести пут да се сусреће с морем на будванском ривијери. Овдје на љетовању редовно учествује у разним културно-забавним програмима. Четрнаестогодишња Олгица Виријевић „старосједилац“ је Будве — треће љето заредом долази. Упознала је доста другова из Будве. Највише јој се допада ново саграђено туристичко насеље на Словенској плажи.

У програмима учествује радо. Прво место освојила је у рецитовању, а друго у имитирању познатих личности. И за Предрага Митровића је Будва чудесно лјепша, нарочито плаже, нови хотели и Стари град који би требало што прије обновити. — Не кријем Будву је љепша од Краљева. Весна Милишић, поред купања у мору, учествује у неком од програма. По биједила је у избору за најбољег пјевача љетовалишта, а учествоваће и у такмичењу за најљепшу дјевојчицу.

ШАТОР ДО ШАТОРА

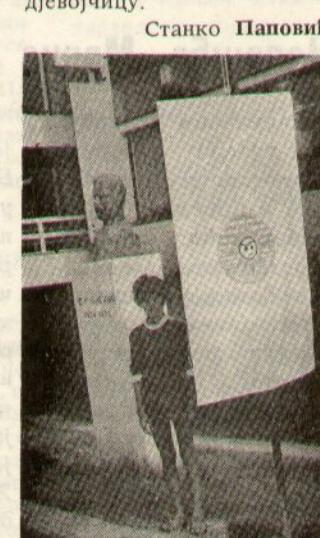
Моторизовани туристи су овог љета, као пријетко када, „пристисли“ обалу. У највећем ауто-кампу на овом подручју, на Јазу, и буквально је шатор до шатора. Гости су с различитих страна — домаћи и страни. У ООУР „Могрен“ веома су задовољни, јер овде борави преко 4000 гостију.

— Цијене су приступачне, и то је, уз јединствену плажу и активно залеђе, главни разлог за добру посјету. Дневне обавезе по особи износе 140 динара, а три оброка у нашем ресторану стоји 650 динара. Дјеца имају попуст од 50 одсто — истиче Блажко Лазовић, управник ауто-кампа.

Пуно је гостију и у Бечићима, Каменову, Светом Стефану и Буљарици. И једини нудистички камп на овом дијелу обале, „Црвена главица“ код Светог Стефана препун је на туриста из цијelog света.

— Посјета је изузетно добра, а задовољни смо и гостима који су добри потрошачи. Све у свему, много је боље него лане, каже Никола Буричковић, управник „Црвене главице“.

С. Г.

Дежурни ученик поред ставе и бисте Стефана Митрова Љубише

ГОСТ РЕДАЦИЈЕ ЈОВАН ИВАНОВИЋ:

У Модерној галерији величани ликовне умјетности

БУДВА ТОКОМ ЉЕТА живи интензивним ликовним животом. Све се догађа у три до четири мјесеца. Изложбе се смењују у галеријама. По тридесетак портретиста, од Старог града до Бечића, годинама долазе почетком ту-

АКРИЛЦИ АЛЕКСАНДРА ЦВЕТКОВИЋА

Александар Цветковић, београдски сликар средње генерације, својом двадесет и трећем самосталном изложбом представио се у Модерној галерији најшој публици. Изложбијо је двадесет слика у техници акрила на платну.

Ликовни критичар Ђорђе Кадијевић у каталогу за ову изложбу каже да је упадљива Цветковићева склоност ка хладном изразу, без афективних гестова „старе“ школе. Његов цртеж је прецизан, контуре форме — опште, редуциран колорит с више валерске него тонске артикулације.

П.

ристичке сезоне и одлазе на крају. Окупљени су око ликовне групе „Монгрен“, чији је „родоначелник“ академски сликар Мићо Вујовић.

Како је почeo да се развија ликовни живот? Крајем 1972. Будва добија први изложбени простор

— Модерну галерију. Слиједеће сезоне: адаптирана је црква Санта Марија ин Пунта у галерију. Обадвије галерије дјело су сликара Јована Ивановића — на његову иницијативу почеле су с радом.

Године су пролазиле, а кроз ове двије галерије смењивале су се изложбе Модерна галерија почела је изложбом интернационалног карактера „Савремени експресионисти“. Излагали су и своја дјела поклонили Модерној галерији Болен, Жиле, Жислен, Алешински из Француске, Карл Ото Гец из СР Њемачке, иначе један од оснивача групе „Кобра“, Линдстром из Шведске, Арнаиз из Шпаније, Бредли из Енглеске. У овом друштву нашли су се Јубинка Јовановић, Бата Михаиловић, Бранко Филиповић, — Фило, Ђорђе Ивачковић, Петар Лубарда, Јемец, Едо Муртић, Златко Прица, Зоран Павловић, Мухмед Заимовић, Глигор Чемерски и Јован Јовановић. Излагали су затим Пеђа Милосављевић, Александар Пријић, Недељко Гвозденовић, Слободан Словинић, Фило, Никола Гвозденовић, Ђевђош Ђокија... Изложба словеначког сликара Ђожида Јакца, отворена 5. априла 1979., дочекала је земљотрес, када су обалније галерије затворене.

Град хотел „Свети Стеван“ те године отвара галерију изложбом Воје Станића. Сљедећег љета у згради Дома културе адаптиран је простор за галерију, коју, такође, води Јован Јовановић. Средстаља за све пројекте нема доvoljno, али Јован и то зна да надомјести. Сликар или

вајар, који излаже у Модерној галерији, добија позивницу и каталог.

Са различитих страна телефонима траже термине за изложбе. Чека се на ред и по пет година, али се, опет, свима не може удовољити.

— Има изузетака, и о томе мора да се води рачуна. Када осјетим да је дан Јуба (Поповић) жели да излаже у нашој галерији, онда му се понуди најбољи термин. Наше жеље су да пружимо гостопримство познатим именима ликовне умјетности. Наравно, и младима пружамо шансу. Ове сезоне имали smo групну изложбу десетак младих црногорских стваралаца, који на најбољи начин крче пут у ликовни свијет. Изложба Станка Зечевића доживјела је изванредан успех код публике и ликовне критике.

Послије Зечевића излагао је Александар Цветковић, затим бард хrvatskog сликарства Едо Муртић, а крајем августа Бата Михаиловић, који од 1952. године живи и ствара у Паризу. Јубинка и Бата су много учинили што је колекција „Савремени експресионисти“ дошла у Будву.

Када смо упитали Јовановића ко излаже слједеће године у Модерној галерији, он је само одмахнуо руком и рекао: „Тек у априлу 1985. открићемо карте, али овде ће увијек бити премијерне изложбе које нешто значе у ликовном животу. Будва то заслужује“.

П.

Изложба Марка Челебоновића

У изложбеној галерији града-хотела отворена је самостална изложба слика и цртежа Марка Челебоновића, који се светостефанском ликовној публици представио са три слике у уљу и дванаест крохи-цртежа. Изложбу је отворио сликар Вуко Радовић, који је напоменуо да Челебоновић слика поетично, с веома рафинираним и истанчаним укусом, и да су му слике најближе реалистичко и поимању стварности.

С. Б

Марко Челебоновић је рођен 1902. године у Београду. Школовао се у Оксфорду, а студије праве завршио је у Паризу. Од 1923. године искључиво се бави сликарством. До сада је реализовао велики број изложби у Југославији и иностранству од којих су му најзапаженије биле оне у Паризу. Живи и ствара у монденском центру Француске, Сан Тропезу. Године 1974. добио је Награду АВНОЈ-а.

Наши туристички посленици све више брину о гостима и труде се да им одмор учини што пријатнијим. Воде, наравно и ону „прву“ бригу — како да остваре што боље финансијске резултате.

Присјетили су се да госте изведу — до околних села. И, једни и други били су више него задовољни. Гости због тога што им је пружена прилика да виде наше село и живот у

НА ТЕМУ: КУЛТУРНО ЉЕТО

Окретање естради

Овогодишње ће у Будви, Бечићима, Светом Стефану и Петровцу било испуњено разноврсним културно-умјетничким и забавно-рекреативним програмима, који су највећим дијелом извођени на хотелским терасама. Биле су пуне и када се за улаз наплаћивало по пет стотина динара.

Организатор највећег броја приредби био је Културни центар и пословница „Будва концерт“ која послује у његовом саставу, а којој је повјерено да ангажује најразноврсније оркестре и ансамбле, групе и саставе. За сада су, оваквом сарадњом задовољни и културни и угоститељски посленици, па се наглашава да ће овогодишње уметство добро доћи и једним и другима у концепирању и унапређивању овог важног вида туристичке понуде.

Проблем за Будву и даље представља немање љетње позорнице. Како су изгледи за њену изградњу и даље мали, остаје да се разради идеја да се за ту намјену користи поглавишице која је градња у току. На жалост, и у овом случају средишти се појављују као сметња, па би надлежни органи друштвено-политичке заједнице њиме морали да се више пошавају.

Најсвијетлија тачка у културном животу Будве била је организовање неколико запажених сликарских изложби. На њима се до сада представило више младих стваралаца између којих издавамо Станку Зечевића и Александра Цветковића у Модерној галерији. Попасајају се у „празан простор“ и нашу неспреношност користе да се на лак начин домогну поједини директори и управници угоститељских објеката којима је најважнији промет. Он и друга, ружна страна такве организације као да их не интересује. Тако се догађа да на те „изабране“ концерте не наступе сви најављени забављачи, а онима који у програму наступе не исплаћују се обећани хонорари.

Д. НОВАКОВИЋ

Догађај за памћење

Наши туристички посленици све више брину о гостима и труде се да им одмор учини што пријатнијим.

На тераси куће Крста и Иване Зец домаћица је гостима понудила погачу и кромпир испод црепуље, домаћи сир и пршуту, а организатори излета, радијаници пословнице „Компас“, побринули су се да не фали лозова ракија и вино. Ту су били Суки и његова „клапа“ с гитарама и хармоником, па је чет-

воро часовни излет за групу Француза, која одмор проводи у хотелу „Маестрал“, остао као догађај који ће се дуго памтити.

Излетници су били одушевљени свим што су доживјели, видјели, појели и попили. Ипак, највећи утисак су на њих оставили радијаници „Компаса“, Јасмина и Чокор, који су служили у црногорској народној ношњи.

Н. Д.

Ђачка страна Приморских новина

Умјетност палеолитског доба

Y развијену човјека од првих његових трагова као разумног бића, па до почетка историјске епохе, у угromном раздобљу од скоро милион година, разликује се старије и млађе камено доба, доби бакра и бронзе и доба гвожђа. Човјек је напре довој веома споро, нарочито у почетку, и старији периоди у његовом развоју су трајали много дуже од познијих. Тако епоха палеолит — раног каменог доба — траје у средњој и западној Европи све до око 10.000 година прије н.е., када се изграду оружја и оруђа почине употребљавати бакар, па бронза, која ће, већ после хиљаду година — негде нешто раније, а негде касније — бити потиснута и замијењена гвожђем.

Из периода који је претходио палеолиту постоје само несигурни трагови људи. Из овог доба нађено је камење које није обрађивано, али се на њему виде трагови употребе.

Кроз цио палеолит и неолит камен ће, поред костију и рогова, остати главни материјал за израду оружја и оруђа, само ће у палеолиту бити грубље обрађен, а у неолиту ће га човјек глачати и полирати.

Палеолит обухвата огромно раздобље од око 600.000 година. Дијели се на рано палеолитско доба, веома дуго, и много краће позно палеолитско доба.

Рано палеолитско доба не зна за умјетност. Нађене су једино скјикре, ножеви, сврдла, чекићи и харпуни, израђени од камена и костију, највише у налазиштима у Француској. У то vrijeme човјек је већ сахрањивао мртве с оружјем и накитом, по чemu се види да је постојало вјеровање у загробни живот. Огромно камење на неким гробовима, није стављано из пијетета, већ из страха од повратка умрлог на овај свет. Из истог разлога, мртви су сахрањивани и у јако згречном положају.

Позно палеолитско доба обухвата дио посљедњег леденог доба и прво vrijeme постглацијалног периода у коме ми живимо. За нас је овај период веома важан, — њиме почине права историја умјетности. Први њени трагови јављају се већ почетком овог периода, те ова умјетност већ почетком овог периода, достиже врхунац крајем палеолита, када се лед почeo повлачи. Европа је била добраја својим данишњим обликом и почело је геолошко доба у коме ми живимо.

Поред гробова у пећине с великим каменим блоком у средини наводе нас на мисао да су већ тада вршили мајијски обреди и да су постојала нека светилишта.

Прве слободне статуе су највеће женске фигуре од камена, кости и слоноваче које су представљале жену не каква је, већ идеализовану — према укусу онога времена. Око 130 статуа, разне величине и вриједности, симбола плодности, нађено је од Пиринеја до Байкала, а међу њима је најтипичнија и најинтересантнија Вилендорфска Венера која је нађена 1908. код Вилендорфа на Дунаву у Доњој Аустрији.

Пред крај палеолита нема више женских статуа, а место њих се раде животиње у кости. Облици савршеног на-

турализма овде су морали да се прилагоде облику материјала, кости или рогу, и најмени предмета који се израђује, а то су најчешће биле дршке за ножеве. Има и уредних фигура животиња на костима, увијек представљених са стране.

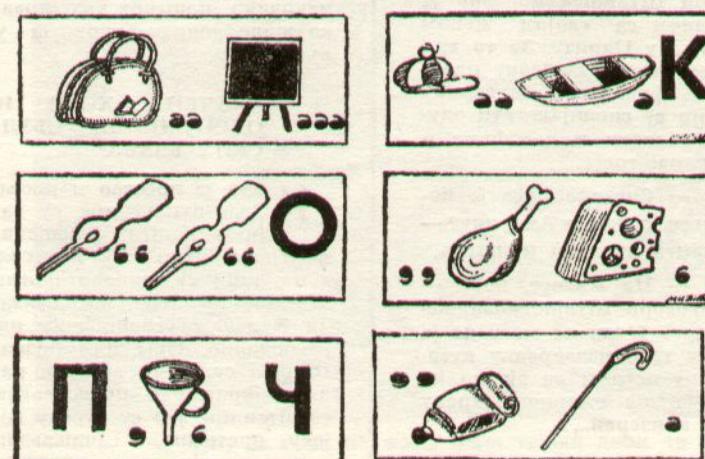
ДЈЕЛА ВИСОКЕ УМЈЕТНИЧКЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Док пластика палеолита има углавном само историјски значај, сликарство овог времена дало је и дјела високе умјетничке вриједности, од којих нека представљају врхунац умјетности палеолита, па и цијелог претисторијског периода. Најстарије слике у пећинама су, у ствари, само цртежи разних животиња, и то највише оних од којих је човјек живио и од којих се бојао, а често су то они животиње, које у то доба већ ишчезавају. Клима је тада била хладна, зима је дуго трајала и човјек је по зидовима и таваницама пећина, у које се склањао, урезивао и сликао ове фигуре ванредно поузданом руком.

Све ове слике рађене су при свјетlosti ватре или жишка, јер су те пећине мрачне и усрд дана, па нам то даје повода да вјерујемо да су ове слике настале из мајијских побуда — да би се жељене животиње умножиле, да би се лов успјешno завршио и да би опасне животиње нестале. У оваквом сликарству животиња је морала да буде представљена вјерно, потпуно натуралистички, па је палеолитски сликар, рођени ловач с изотрштром моћи запажања и одличан познавалац природе и животиња, на врло је дноставан начин тако вјерно представио животиње, како никад касније у историји умјетности нису биле представљене. Ово сликарство је најбоље заступљено у пећинама јужне Француске и сјеверозападне Шпаније.

Мајијском сликарству представља супротност сликарство у пећинама источно од Шпаније — наративно, динамично и склоно стилизацији. Ту су представљени стрелици и сцене из лова, рат, ритуалне церемоније и призори из обичног живота. Те суслике једнобојне и испуњене бојом унутрашње расчлањање је занемарено, а место појединачних фигура јављају се сцене и мале композиције.

РЕБУСИ ● РЕБУСИ ● РЕБУСИ ● РЕБУСИ

У ТОКУ ЈЕ ЈЕЛТЊИ РАСПУСТ

Дружење са родитељима

У току је толико жељени распуст. Ослобођени школских обавеза и без стаљних опомена на школу и задатке, млади се могу играти и забављати. Распуст много доприноси релаксирању и припремава за нове напоре. Да ли дјеца нешто уче зато вријеме?

Истраживачи кажу да школски распуст убрзава опште сазијевање и богаћење говора, непосреднији и спретнији однос према људима и стварима, општу жељу за сазнавањима. Ако родитељи боље организују боравак свог дјетeta у мјесту становаша или негде изван тог мјesta, они тиме много доприносе развоју личности дјетeta.

Да ли је за распуст потребан неки посебан програм? Не,овољно је да родитељи више времена посвете својој дјеци (у јетовалишту или на селу код дједе и баке), да покажу више стрпљења него у току радне и школске го-

дине, да нађу боље теме разговора него оно свакодневно: Јеси ли спремио задатke? Јеси ли научио за сјутра?

Теме разговора далеко су разноврсније. Има толико виших доживљаја, жеља и плавна дјеце, што не треба игнорисати. Свemu треба поклонити пажњу и добру вољу. Дјеца учествују у неким радијима родитеља или дједе и баке, распитују се о војкама, винограду, башти, животињама. Уопште узев, треба задовољити врло широку радознатост дјеце.

Дјеца остварују нове контакте са младима који више немају досадну етикету „школски другови“. Сада се играју друкчије игре, чују се нове пјесмице и шале, науче се нове ријечи.

С родитељима, дједом и баком или другим људима у јетовалишту дјеца су у прилици да науче нешто сасвим практично и за живот корисно: како се поправља би-

цикл, како се његује цвијеће или поврће, како се храни животиње. Исто тако, пружа им се прилика да посете ријеку, извор, пећину, неке станице.

Дјеца имају прилике да сама постају активна и да дају разне предлоге за штетње, посете, излете, за заједничке активности са родитељима. Претпоставка је да не се родитељи више пута одређи по подневног одмора или вечерије партије карата у интересу задовољавања оправданих предлога своје дјеце. Информација које дијете добија у оваквим активностима од значаја су за његово даље школовање.

И оно најважније: боравак са родитељима од неколико не дјеља у тако близким и присним односима јача њихове везе, ствара повјерење и грађи међусобну љубав. То код дјеце учвршију сигурност у себе и осамостаљује их за животне напоре.

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ?

Атом значи: „недјељив“

С вака материја, сваки предмет може се подијелити на дјелове. Камен се може уситнити у ситан прах. Вода може да испари и, како се то каже, претвори у пару сачињену од та ко сићуших дјелова који се не могу видjeti.

Па, докле се може дијелити материја? Можда до бе сконаочности? Вјероватно да постоје неке мале честице које се ни на који начин не могу даље дијелити. Такве честице које, истина, нико није видио, стари Грци су назвали „атом“, што значи „недјељив“.

НЕПОВЈЕРЉИВ СВИЈЕТ

Научници су веома неповјерљиви свијет. Они жеље да провјере огледом. Тако су хемичари почели да представљају материју на саставне дјелове. На пример, ако се ужари кревет, она ће се разложити на угљен-диоксид и креч. Угљен-диоксид се може разложити на кисеоник и угљеник, а креч на кисеоник и угљеник и кисеоник не могу даље разлагати. Оваквих „простих материја“, које се не могу разлагати хемијским начином, пронађено је среди

ном прошлог вијека — око 70. Показало се, такође, да се ове просте материје могу поново спајати у сложене, али само на строго одређен начин. Све се ово може лако објаснити, закључили су хемији, ако се претпоставља да атоми заиста постоје. Свака проста материја има своје атоме, па се тако атоми угљеника разликују и од атома кисеоника и од атома калцијума. Тако, на крају, испада да има онолико врста атома колико и простих материјала.

За вријеме хемијске реакције, атоми простих материја спајају се у молекуле. Молекули се могу раставити на атоме од којих су састављени, док се атоми никаквим хемијским начином не могу раставити. Такође се не могу једни атоми претворити у друге, нити се од једне просте материје може добити друга. Тако се, на пример, од живе или олова не може добити злато, о чему су некад маштали хемичари.

Сазнање о атомима и молекулама објаснило је све хемијске појаве. Нико више није сумњао да атоми и молекули постоје. Али, зар се и атом не може раставити? Па, ако већ постоји дјелић материје, ма колико био сићушан, зар се такав дјелић не би могао подијелити до бе сконаочности. Можда је и тако, једно је сасвим сигурно, човјековој тежњи да проникне у тајне природе — нема граница.

● Најбогатији рјечни ток на Земљи има Амазон. Она приhvата воду са половине континента. Њен слив је огроман и износи 6.915 милиона квадратних километара. Према најновијим подацима, Амазон уноси у Атлантически океан 220.000 кубних метара воде у секунди, док је у вријеме највећих вода та количина 350.000 кубних метара у секунди.

2000 ПУТА МАЊА ЧЕСТИЦЕ

Тада су се физичари дали на посао. Они су, крајем прошлог вијека, открили да постоје веома ситне честице, го тово двије хиљаде пута мање од атома. Ове честице — електрони — улазе у састав атома. Значи, атоми се, могу дијелити. И, заиста, физичари су касније доказали да атом има сложену грађу. У његовом центру налази се језгрa, а електрони се окрећу око њега као планете око Сунца.

Али, оно најзанимљивије тек је требало да дође. Покало се да су и језгра атома

● Амазон под именом Мајан извире у перуанским Андима на висини од 5.700 метара. Тада још сасвим мала ледена планинска рјечица, која полако тече према новим притокама да би на крају постала цин-ријека која послије пута од 6.400 километара тоне у Атлантик ушћем широким 200 километара, с бројним острвцима и рузвацима. Њени таласи, жути од огромних количина глине коју носи, проридују још 150 километара далеко у море да би се тек тада изгубио сваки траг ове богате ријеке.

НА ГРАДСКОМ ПЛИВА-
ЛИШТУ У БУДВИ

Школа за примјер

У пријеподневним часовима на новоизграђеном плива- лишту у будванској луци изузетно је живо. Дјечаци и дје- војчице, углавном пионире, увјежбавају разне стилове пли- вanja. Неки су тек научили да се одржавају на води, али под будним оком тренере савладавају технику: краула, ле- ђног и прсног пливања, лептиристика. Тако сваког дана овог лета.

— Седамдесет пионира и пионирки разврстани су у двије групе: млађу, чији је узраст до десет, и старију — између десет и петнаест година. Од 27. јуна сваког дана пионире на пливалишту проведу три сата каје нам професор Здравко Пољак, по знаци пливачки стручњак који ради са младима из наше општине. Помаже му Милорад Марјановић, који је управи друштва за спортове на води задужен за пливачку секцију.

Двадесетак дјечака и дје- војчица учествовало је 4. и 5. августа на Републичком прве- нству за млађе пионире које је одржано у Херцег-Новом.

— Ове године нисмо много постигли, али смо задовољни што се окупило доста малишана који уче да пливају, да се друже и стичу не- опходну спортску културу. С друге стране, и родитељи су мирни: знају да им дјеца про- воде три сата на базену у друштву са учитељима — ис- тиче Марјановић.

ОГЛАС

ДВОСОБНИ КОМФОРНИ СТАН У ТИТОГРАДУ МИЈЕЊАМ ЗА ОДГОВАРАЈУЋИ У БУДВИ — ЗАИНТЕРЕСОВАНИ НЕКА СЕ ЈАВЕ НА ТЕЛЕФОН 41-487 ИЛИ 41-194.

Познати француски ни- сац Виктор Иго имао је веома брбљивог бербери- на. Једном за вријеме бри- јања овај му између оста- лог, рече:

— Страшно сам упла- шен, господине Иго. При- ча се да су научници ви- дјели неке пјеге на мјесови- цу, а то, према њиховом мишљењу, значи смак сви- јета. Предвиђа се да ће другог фебруара поумира- ти сви људи.

Ух, ух! — тобоже ће уплашено Иго. — А ко ће ме онда обријати трећег фебруара?

ПРЕПОЗНАО ИХ

Професор Еванс стоји изнад болесничког креве- та у коме лежи Стен и

АНЕГДОТЕ

Смак свијета

објашњава присутним сту- дентима:

— Овај пациент допре- мљен је прије пет дана у клиничку болницу нашег курикулума послије саобра- ћајне несреће и за све то вријеме никако није дола- зио себи...

И баш у том моменту Стен отвори очи и, кад око себе угледа гомилу увијелим мантилима, упита:

— Који су ово идиоти?

Професор Еванс наста- ви као да није чуо Стеново питање:

— Колеге, пацијентово сање се поправља. Он вас је препознао.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Похара Паштровића

Трећег дана турска војска стигла је у Паштровић. Обавијеште- на благовремено о покрету турских трупа, Млечани су, премиши за одбрану 10.000 војника. Иако су били добро утврђени, при првом сукобу до којег је дошло почетком фебруара 1686, млетачка војска се дала у бјекство и сти- гла у Котор, Будву, Свети Стефан и Кастел Ластву. Про- лазећи кроз Паштровић, она је остављала иза себе пустош. Рушила је куће и читава се- ла, палила усјеве, разграђи- вала и уништавала вртове, сјекла маслине и насаде лимунова и поморанџи, крљала винограде... Једном рјечју, од нахије је створила згари- ште. У рушилачком заносу уч- ствовао је кнез Раде Вуков из Сотонића. Заједно с њим био је у злодјелу и његов друг и комишија, кнез Машан из Бољевића. Они су нагово- рали Сулејман-пашу да потпу- но уништи Паштровић, увје- рајући га притом да ће све бити његово до Будве и Кото- ри.

Овакав разговор одговарао је плановима Исаја-аге, по чијем наређењу је одлучено да се нападе Кастел Ластву. Према детаљном опису, твр- ѡава се налазила на самој обали мора, у води за 50 ар- шина. Недалеко од ње, на копну, налазила се кула, која је са тврђавом била повезана висећим мостом. Турци су, за сваки случај, имали са собом један топ, који су поставили близу, тврђаве, пошто су пре- ходно направили подземни пролаз. Војници су заузели положај с једне и друге стра- не тврђаве. Ватра из пушака и топа била је силовита, али су браноци одолијевали. Другог дана опсаде стигли су из Котора три брода као помоћ опсједнутима, али, дочекани ураганском ватром исламских војника, били су при- нуђени да се повуку. Бродови су су- традан поново покушали, с де- сне стране, да се приближе тврђави, али су били сприје- чени пушчаном паљбом.

Међутим, ни посада тврђаве нити бродова није мала- касавала. Непрекидном топов- ском паљбом стварале су па- нику у редовима противника, нарочито код Хота, који су, у једном тренутку, унезвијери- од страху, били спремни на

панично бјекство. Сазнавши да њихову најмjerу, а знајући посљедице таквог поступка, Исаја-ага је зграбио њихов бајрак и узвикуји јуначке поклике, побој га на обали. Подстакнути пријемером пред водника, Хотима се поврати- ла храброст и дошли су по свој бајрак.

И поред привидног успе- ха, млетачки бродови нису успјели да се примакну твр- ѡави. Близила се ноћ. Вало- вито море је јурило, ко зна- откуд, да таласима прекије- мјесто попришта. Пуцњава је јењавала. Топовски канонаду замислила је хука узбурка- ног мора. Вјетар, који је по- чео да дува, одагнао је мле- тачке бродове.

У прохладној фебруарској ноћи, у предаху битке, у тре- нутку када су пруживјели са храњивали погинуле и када су пружали помоћ рањеним, састали су се код Сулејман-па- ше племенске старјешине. За морени тродневном непреста- ном борбом која није дони- јела жељене резултате, предложили су да се одмах повуку, јер су страховали да ће, колико сјутра, Млечани сти- хи с галијама, чактирама, ма- унама и фрегатама и да ће, пред таквом силом, бити при- нуђени на срамно бјекство. Боље, сматрали су, „... да се сада повучемо док још има- мо образа“. Међутим, амби- циозни Исаја-ага је и овога пута био упоран. Његова из- јава: „Ове ноћи или да сви погинемо овдји или да на ју- риш зауземо тврђаву и та- ко се прославимо“, поколеба- ла је присутне, и одлучено је да се настави борба. Обе- ћано је 200 златника оном б- рјактару који први уђе у твр- ѡаву.

Касно у ноћ, када су оп- сједнути наставили с топов- ском паљбом, Сулејман-паша и Исаја-ага, дајући примјер другима, кренули су на ју- риш да заузму тврђаву. Прво су освојили издавојену кулу и тада су исламски војници, у славу вјере, жртвујући се, с двије стране, кренули према тврђави. Браноци су поди- гли висећи мост и, осјетивши снагу непријатељског јуриша, обесхрабрени и захваћени па- ником, почели да бјеже. Ис- користивши тренутак њихове малодушности, Турци су при- вукли неколико дебелих греда и наслонили их на врата тврђаве, што им је омогућило да уђу унутра. Тада је по- чела борба прса у прса у у- мјесто топова, пушака и ку- бура, сијевали су ножеви и витлале сабље. Храбри брано- ци, они који су се спасли од хладног оружја, нашли су смрт у мору; њих неколико се избавило, пошто су успје- ли да побјегну у два чамца, док су командант тврђаве и неколико паштровских првака живи допали турцима у руке.

АЛАЧЕЊЕ ХОЦА И ОДСИЈЕЦАЊЕ ЉУД- СКИХ ГЛАВА

Када је престао и после- дњи пушац, док су за- робљеници одсијеца- ли главе, чуло се алачење хоца, који су, купеши очима звијезде по небу, захваливали Алаху на срећи коју им је подарио. Није нам познато што су за то вријеме ради- ли фратри и православни свештеници, јер су турске вој- јске, претежно, сачињавали ратници који су се хрстили.

У освојеној тврђави, Ту- прци су заплијенили три топа, око стотину мушкица, нешто муниције и 2.000 мјерица жи- та, а пошто су у расвitet зо- ре испалили топовске салве, у зијак побједе, тврђаву су сра- внили са земљом.

Овај изјештај о похари Паштровића и о освајању твр- ѡаве написали су и упутили у Цариград Исаја-ага и Су- лејман-паша. Ако занемаримо борју војника, нарочито мле- тачких, можемо га прихватити као поуздан, јер се зна- чајни детаљи у њему (врије- ме похода и похара Паштро- вића, као и тродневно опсије даје тврђаве) слажу с млета- чким изворима. Додуше, на крају изјештаја, каже се да су Турци одустали од напада на Будву и Котор због зи- ме и непроходних путева. Ме- ђутим, млетачки извори дру- гачије говоре о разлогу по- влачења турске војске. Када се у Котору сазнало да ће ту рској војsci прићи у по- моћ Кучи, Клименти и Пипе- ри, под заповједништвом па- шиног хејха, Антонио Зен је одмах упутио писмо кучком војводи Ивану Иликовићу и осталим старјешинама, у коме их је мolio да одустану од похода. Уистину вјерни Мле- тачкој Републици, Кучи и Клименти су, подстакнути ре- ченим писмом, изазвали ме- теж у војsci, када су Брђани прелазили преко Скадарског језера, те је то натјерало хе- јха, да се врати натраг. Овај немио догађај принудио је Сулејман-пашу да одустане од даље борбе и да се врати у Бар. Тако су Кучи и Кли- менти још једном, као и посли- је Вртијељке, доказали вјер- ност Републици и своју мoh, јер су поново приморали ска- дарског сандак-бега да оду- стане од својих намјера.

Извјештаји о турској по- бједи на Вртијељи и о по- хари Паштровића указали су Порти да је овај дио ратног попришта веома значајан за исход морејског рата. Још се, такорећи, нису охладиле пуш- чане и топовске цијеви, а Сулејман-паша је добио ново наређење од султана да поно- во опустоши котарско подру- џе. Уз ферман да настави ра- тне операције, паша је добио зе- кеса (новца), како би, у заједници с елбасанским мусе- лимом, сакупио војску чије ће оружје усмјерити против мле- тачких утврђења у Светом Стефану, Будви и Котору.

Нови напад Турaka зами- љен је не толико као агреси- ја за освајање територије, ко- лико да натјера Млечане да, пружањем помоћи Кото- ру, ослабе своје снаге у Мо- реју.

Ревносни војник Сулејман- паша, кога на борбу није требало наговарати или му издавати наређења, поново се прихватио посла да би се што боље припремио за нови по- ход. Његова писма црногор- ским главарима цуна су при- јетни да ће им урадити још горе него раније ако му се не покоре. У том смислу је карактеристично писмо Ње- гушима: „... Од мене, чести тог Сулејман-паше, пишем Ње- гушима — кнезу и свим оста- лим мјештанима. Кроз десет дана морате доћи овамо да будете уз мене са осталима, да предате таоце и да узмете барјаке како би били спре- мни за војску. Још хоћу да очистите пут од Цетиња до Његуша и да се нисте усуди- ли да поступите другачије“.